

32. helluntain jälkeinen sunnuntai (Sakkeuksen sunnuntai)

Aamupalveluksen evankeliumi, vuoron mukaisesti

Tässä ovat 32. helluntain jälkeisen sunnuntain tekstit. Tässä oleva evankeliumi luetaan myös Publikaanin ja fariseuksen sunnuntaina edeltävänä sunnuntaina.

Päivän epistola

(1. Tim. 4: 9 – 15)

”Poikani Timoteus, tämä sana on varma ja vastaanottamisen arvoinen. Siksihän me näemme vaivaa ja kilvoittelemme, että olemme panneet toivomme elävään Jumalaan, joka on kaikkien ihmisten pelastaja, varsinkin uskovien. Neuvo ja opeta tällä tavoin. Kenenkään ei pidä väheksyä sinua nuoruutesi vuoksi. Näytä sinä uskoville hyvää esimerkkiä puheissasi ja elämäntavoissasi, rakkaudessa, uskossa ja puhtaudessa. Lue seurakunnalle pyhiä kirjoituksia, kehoita ja opeta ahkerasti siihen saakka, kun tulen. Älä lyö laimin armolahjaa, jonka sait silloin, kun vanhimmat profeettain sanojen perusteella panivat kätensä sinun päällesi. Huolehdi tästä kaikesta ja toimi näin, jotta kaikki näkisivät sinun edistymisesi.”

Paavali ennen tätä tekstiä varoitti Timoteosta ”jumalattomista ja joutavista taruista” sekä kehotti häntä saamaan ”vahvistusta siitä uskonopista ja oikeasta opetuksesta, jota olet noudattanut”. Tämä on se ”varma ja vastaanottamisen arvoinen sana”.

Sana ”kilvoitella” aiheuttaa pienen ongelman. Kreikankielisissä Uuden testamentin käsikirjoituksissa esiintyy tässä kohdassa kaksi eri sanaa. Sana kilvoitella on yksi mahdollisuus ja se saisi tukea Paavalin aikaisemmasta tekstistä, jossa hän puhuu ”ruumiin harjoittamisesta” (1. Tim. 4: 8; myös 2. Tim. 2: 5). Kuitenkin sekä kreikankielinen että kirkkoslaavinkielinen epistolakirja käyttää toista mahdollisuutta, jolloin ei käytetä sanaa kilvoitella, vaan ajatus on kestää parjauksia (solvauksia, herjauksia, nuhteita, moitteita). Silloin tekstin voisi kääntää: ”Siksihän me näemme vaivaa ja kestämmme parjauksia”.

Jumala ”on kaikkien ihmisten pelastaja, varsinkin uskovien.” Jumalan pelastava toiminta kohdistuu kaikkiin ihmisiin, ei vain uskoviin. Mutta uskovilla on tässä yhteydessä mainittu erityinen oikeus (vrt. myös Tit. 2: 11; 3: 8; 1. Tim. 2: 1, 4).

Tekstimme alussa olevat sanat ”tämä sana on varma” yhdistyy myös Paavalin kehotukseen: ”neuvo ja opeta tällä tavoin”. Neuvominen tarkoittaa saarnaamista ja opettamisessa huomio on jo uskonopin opettamisesta. Kyse on Paavalin välittämästä opetuksesta, joka Timoteuksen tulee edelleen välittää seurakunnille muuttumattomana. Vaikka tässä yhteydessä ei käytetäkään sanaa piispa, niin annetut ohjeet tehtäviin ovat piispalle kuuluvia asioita.

”Kenenkään ei pidä väheksyä sinua nuoruutesi vuoksi.” Ensilukemalla näyttäisi siltä, että Timoteus on iältään nuori. Mutta se voi tarkoittaa sitä, että hän on uskossa nuorempi kuin Paavali, siis kaikki Paavalin jälkeen tulleet ovat nuoria. Jokainen uusi sukupolvi on nuorempi kuin vanhempi. Apostolista isistä Ignatios Antiokialainen kirjeessään magnesiaalaisille varoittaa piispan nuoren iän hyväksikäyttämisestä (1. Magn. 3: 1).

Timoteoksen tehtävä on ”lukea seurakunnalle kirjoituksia, kehottaa ja opettaa”. Lukeminen tarkoittaa julkista Vanhan testamentin lukemista (kirjoitukset = Vanha testamentti). Kehottaminen tarkoittaa saarnaamista. Molemmat käytännöt pohjautuvat juutalaiseen synagoga-jumalanpalvelukseen. Kirjoitusten lukeminen ja opettaminen kuuluivat varhaiseen jumalanpalveluselämään.

Toisessa kirjeessä Timoteukselle Paavali kirjoittaa: ”Siksi muistutan sinua, että puhaltaisit täyteen liekkiin Jumalan armolahjan, jonka sait silloin kun minä panin käteni sinun päällesi” (2. Tim. 1: 6). Tämän tekstin mukaan Paavali asetti Timoteuksen virkaansa. Nyt tämän päiväinen teksti kuvaa tilannetta hieman toisella tavoin. Tässä kuvataan, kuinka seurakunnan profeetat (armoitetut opettajat) arvioivat henkilön armolahjan ja antavat hänet seurakunnan vanhimmille, jotka laittavat kätensä vihittävän päälle. Seurakunnan vanhimpien kätten päällepano oli juutalainen toimintatapa (4. Moos. 27: 18 – 23; 5. Moos. 34: 9). Tämä on tämän kirjeen kirjoittajan tuntema tapa ensimmäisellä vuosisadalla. Virkaanasettamisesta tai vihkimisestä löytyy Uudesta testamentista useita mainintoja (1. Tim. 5: 22; 2. Tim. 1: 6; Ap.t. 6: 6). Todennäköisesti kyse oli Timoteuksen pappeuteen vihkimisestä. Tänä päivänä päätöksen jonkin henkilön pappeuteen vihkimisestä tekee piispa, mutta useimmiten hän kysyy niiden (pappien) mielipidettä, jotka tuntevat vihittävän (tämä erityisesti silloin, kun piispa ei henkilökohtaisesti tunne vihittävää). Edelleen pappeuteen vihkiminen tapahtuu kätten päälle panemisen kautta (vuodatetaan vihittävään erityinen Pyhän Hengen lahja).

”Toimi näin, jotta kaikki näkisivät sinun edistymisesi.” Seurakunnan johtaja ei saanut jäädä paikalleen, vaan hänen oli kehityttävä, ja rohkaistava muita. Tämä edistyminen uskossa koskee kaikkia seurakunnan jäseniä (vrt. Fil. 1: 25).

Päivän evankeliumi

(Luuk. 19: 1 – 10)

”Siihen aikaan Jeesus tuli Jerikoon ja kulki kaupungin halki. Siellä asui mies, jonka nimi oli Sakkeus. Hän oli publikaanien esimies ja hyvin rikas. Hän halusi nähdä, mikä mies Jeesus oli, mutta ei pienikokoisena ylettynyt kurkistamaan väkijoukon takaa. Niinpä hän juoksi jonkin matkaa edemmäs ja kiipesi metsäviikunapuuhun nähdäkseen Jeesuksen, joka oli tulossa sitä tietä. Mutta tultuaan sille kohtaa Jeesus katsoi ylös ja sanoi: ”Sakkeus, tule kiireesti alas. Tänään minun on määrä olla vieraana sinun kodissasi.” Sakkeus tuli kiireesti alas ja otti iloiten Jeesuksen vieraakseen. Kun ihmiset näkivät tämän, he sanoivat paheksuen: ”Syntisen miehen talon hän otti majapaikakseen.” Mutta Sakkeus sanoi Herralle kaikkien kuullen: ”Herra, näin minä teen: puolet omaisuudestani annan köyhille, ja keneltä olen liikaa kiskonut, sille maksan nelinkertaisesti takaisin.” Sen kuultuaan Jeesus sanoi häneen viitaten: ”Tänään on pelastus tullut tämän perheen osaksi. Onhan hänkin Abrahamin poika. Juuri sitä, mikä on kadonnut, Ihmisen Poika on tullut etsimään ja pelastamaan.”

Tämä kertomus on vain Luukkaalla. Nimi Sakkeus merkitsee puhdasta, viatonta, oikeamielistä tai Jumala muistaa. Hänestä on taustaksi muistettava kaksi asiaa. Ensinnäkin hän oli tullimies ja todennäköisesti käytti asemaansa hyväksi väärällä tavalla. Toiseksi hän oli hyvin rikas. Mutta hän vastasi Jumalan esittämään kutsuun ja muutti ahneuden anteliaisuudeksi vapauttaen itsensä omistamisen orjuudesta.

Jeesus on matkalla kohti kärsimyksiään ja tulee Jerikon kaupunkiin kulkeakseen sen läpi. Kaupungin läpi kulki merkittävä tie kohti Jerusalemiä ja se antoi publikaaneille hyvät edellytykset kerätä tullimaksuja. Lyhyenä Sakkeuksen ainoa mahdollisuus nähdä Jeesus oli kiivetä puuhun. Halu nähdä tai kohdata Jeesus johtaa Sakkeuksen kohti pelastusta. ”Tänään minun on määrä olla vieraana sinun kodissasi” ilmaisee, että Jeesus noudattaa tässä jo ennakolta laadittua pelastussuunnitelmaa. Nyt pelastus tuodaan Sakkeuksen kotiin. Sakkeus kohdattuaan Jeesuksen toimii epäroimatta.

”He sanoivat paheksuen: ”Syntisen miehen talon hän otti majapaikakseen.” Tässä Jeesus rikkoi juutalaisten perinteisen käyttäytymisen. Juutalaiset eivät olleet yhteyksissä niiden kanssa, jotka

olivat syntisiä. Sakkeusta pidettiin syntisenä, sillä publikaanit tunnettiin erärehellisiksi veronkerääjiksi ja jotka myös tekivät yhteistyötä pakanallisen miehittäjävaltion kanssa.

Aikaisemmin Jeesuksen ollessa tullimiehen kodissa (Luuk. 5: 27 – 32) Hän itse vastasi Häntä kohtaan esitettyyn arvosteluun. Nyt tähän arvosteluun vastaakin Sakkeus. Hän lupaa puolet omaisuudestaan köyhille ja jos hän on vääryydellä saanut joltakin rahaa, niin hän korvaa sen nelinkertaisesti takaisin. Tämä lupaus voidaan ymmärtää kahdella eri tavalla. Jos Sakkeus puhuu asiasta tulevaisuuteen liittyen, niin hän osoittaa, että hän ei enää ole syntinen. Jos Sakkeus puhuu jo olemassa olevasta toiminnastaan, niin hän osoittaa olevansa synnitön, sillä hän on antelias ja oikeudenmukainen. Jälkimmäisessä tulkinnassa Jeesus todistaa oikeaksi Sakkeuksen hyvän maineen. Oikeampi on ensimmäinen tulkinta, Sakkeus muuttaa entistä väärää toimintatapaansa. Jos ensimmäinen tulkinta olisi oikea, niin silloin Sakkeus olisi itse ansainnut itselleen pelastuksen. Korvauksen määrä, minkä Sakkeus esittää, on Vanhan testamentin ohjeen mukainen (vrt. 2. Moos. 21: 37).

Se, että Jeesus itse tarjoutuu vieraaksi, ja Sakkeus ottaa Hänet vastaan, muuttaa Sakkeuksen elämän ja pelastus tulee ”tämän perheen osaksi”. Vanhempi käännös ei puhu perheestä, vaan huoneesta, sana voitaisiin suomentaa taloksi, rakennukseksi tai huoneeksi. Jeesuksen läsnäolo tekee mahdolliseksi sen, mikä ihmiselle oli mahdotonta. Tässä siis rikas mies meni neulansilmästä läpi. Mutta se edellytti perusteellista muutosta. ”Onhan hänkin Abrahamin poika.” Sakkeus oli palannut Abrahamin uskoon. Nyt tämä syntisenä pidetty kuuluukin Jumalan valittujen joukkoon.

”Ihmisen Poika on tullut etsimään ja pelastamaan” kadonneita. Sakkeus oli kadonnut Jumalan luota, mutta nyt hän on tullut takaisin. ”Ihmisen Poika” on määritelmä, jota Jeesus käyttää itsestään usein (vrt. Dan. 7: 13 – 14). Tässä on Luukkaan evankeliumin tiivistelmä Jeesuksesta: Hän opettaa Jumalan armosta.